

Рукапісы павінны быць перапісаны чытальна. Апэрата прынятых рукапісаў задежыць ад Рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі:
м. Мінск, Юбілейны дом.

Цана нумару 1 марка.

РЭДАКЦЫЯ адчынена штодня,
апрача святаў
ад 9—12 гадаў і ад 5—7 гадаў.

Цана абвестак:

за 1 радок за тэкстам . . . 2 м.
шукаючым працы, за абвестку 2 м.

Дзеле вялікага недахвату паперы газета часова выходзіць тры разы на тыдзень: у панядзелак, сераду і пятніцу.

Абвяшчэнне № 16.

Намесніка Генэральнага Камісара Усходніх Зямель.

1. Паведамляецца наогул, што усякіе распараджэньні і дэкрэты большавіцкай улады аб прыватнай уласнасьці—гэтым загадам касуюцца і надалей трыццаць сваю вагу і сілу.

2. Ад камітэату, паустаўшых па загаду ўрада большавіцкіх і усіх пастуленых праз тую-ж уладу загадчыкаў і кіраўнікоў справам гаспадаркі лясной і польнай, с паданьнем гэтага аглашэньня адбіраецца усякае право утыкацца у справы прыватнай зямельнай уласнасьці. Ураз, па перадачы усей маентнасьці, камітэты распаўсюджаюцца. Арганізацыі зьвязкаў селянскіх працоўнікоў могуць закладацца толькі па адтрыманьні дазволеньня, зацьверджанага ўрадам.

3. Усякая прыватная уласнасьць ці будзе яна награваленая ці мо прыпадкава знаходзіцца у незаконных уласніцтвях,—павінна быць безадкладна зьвернена.

4. Уласніццелі зямельнай маентнасьці, альбо іх праваючыя меснікі змушаюцца да 10 верасня прыняць у свае ўладаньне зямельную маентнасьць, каторая мусе быць ім пераказана праз Ліквідацыйную Камісію бышага ўрада прыватнай (зацьверджанай законам) уласнасьці, і гэта павінна быць спраўджана (афэрмлена) законнымі актамі.

5. Зямельная маентнасьць ня прынятая уласніцтвямі да 10 верасня гэтага году у свае рукі без асобна важных да гэтага прычын, пазастае у ўладзе адміністрацыі ўрада краевага і можа быць аддана у арэнду на сходычых год гаспадарчы.

Намеснік Генэральнага Камісара Усходніх Зямель на Менскі Округ:
Ул. РАЧКЕВІЧ.

Адміністрацыйны Кіраўнічы Справам МЕНІЧАНОУСКІ.

Абвяшчэнне № 19.

Гэтым паведамляецца, што с сьгоднішняга дня цывільным асобам дазваляецца свабодна хадзіць па месцы да гадзіны 22-ой (10-й) вечарам.

Выданьне дагэтуль часовыя пропускі павінны быць пераменены, дзеле гадзіны вячэрняй, на новыя, каторыя будуць выдавацца у ўладзе Начальніка Цаліцы.

Намеснік Генэральнага Камісара на Менскі Округ Ул. РАЧКЕВІЧ.

Кіраўнічы Адміністрацыйнымі Справам А. МЕНІЧАНОУСКІ.

Менск, дня 29 жніўня 1919 г.

Няма цэнтру.

Цяпер, калі сапраўды вырашаецца доля нашае Бацькаўшчыны, беларускі рух ня мае політычнага цэнтру. Мы маем Рады Віленшчыны і Гродзеншчыны, ёсьць у нас Нацыянальны Камітэт у Менску, каторы мае рэарганізавацца у Раду Меншчыны, але няма тэй правамоцнай, цэнтральнай арганізацыі, каторая гаварыла-б ад усяго беларускага грамадзянства каторая-б злучала у сабе політычную чыннасьць усіх паасобных арганізацыяў і груп і зьвярнула-б на сябе увагу усяго беларускага народу. Усе выпадкі апошніх год зьняверылі наш народ. Ён шукае сабе рады ў сабе і кале сябе, і толькі арганізацыя, утвораная ў імя яго і ў імя добра яго бацькаўшчыны, можа стаць яго павадыром і кіраўнічым.

Праўда, мы маем Раду Б. Н. Рэспублікі, але пры сучасных

політычных умовах яе было-б занадта трудна склікаць. Тым часам цэнтр, або адпаведную арганізацыю усяго нашага руху, мы павінны утварыць у самы кароткі час. Жыцьцё ня чакае, бо народ разабьецца на дзьве часткі падлуг дзвюх суседніх культур і мы, сьведкі сьгоднішняга, будзем констатаваць толькі падзел нашай Бацькаўшчыны на двое.

Уратаваць палажэньне можа толькі політычны цэнтр нашага руху. Гэты цэнтр ёсьць, толькі большавіцкая навала на некі час была адціснула ад яго увагу народу. Народ чакае яго, шукае яго усюды і на яго пакладае свае надзеі. Гэта падсьведчыць кожны, хто быў на вёсцы і умеў гаварыць з нашым сялянствам. Гэтым політычным цэнтрам у цяперашні момант павінен быць той орган, што выдзяліла з сябе Рада ў асобе Рады Н. Міністраў. Яму Рада даручыла вясці

сваю работу, і ён павінен цяпер стаць тым, чым ёсьць. Ён павінен злучыць кале сябе політычную работу усіх новаўтвораных арганізацыяў і павясьці сваю працу падлуг рэальных, відочных адносін нашых суседаў. А гісторыя нашага народу і відочныя адносіны нашых суседаў гавораць нам пра тое, што мы павінны іці ў контакту з Польшчай. Толькі політычная сувязь з нашай суседкай з заходу можа забяспечыць нам максімум нашых культурных і эканамічных запатрэбаваньняў. Толькі тое, што будзецца на цьвердым гістарычным грунці, мае сілу і будучыну.

Абяцанка—цацанка, а дурному радасьць.

Кожная політычная партыя мае сваю тэорыю, свае мэты і лэзунгі, у якіх гэта тэорыя і мэты кратка і ясна выказваюцца. Дабываючыся сваіх мэт, партыя павінна выстаіць толькі тые абяцанкі, якія яна можа ўіствіць, не адымаючы таго добрага, што народ ужо мае. Іначай партыя можа вызваць няхэнць (устраўт) да сябе і, маючы высокія мэты, быць прычынаю не прогрэсу, а упадку грамадзянства.

Асноваю усякага прогрэсу зьяўляецца добра правадзавая гаспадарка, каторая забяспечвае перш усяго усе матэрыяльныя патрэбы народу. Маючы гэтыя прывычкі на увазе, глянем на працу большавікоў. Глаўнай мэтай іх—захват імі ўлады, ці як яны называюць «дыктатура пролетарыяту», і утрыманьне яе усімі спосабамі, ня лчучыся ні з якою маральлю. Каб дацяць гэтага, яны кінулі лэзунгі «далоў вайну» і «ўся зямля адразу належыць усяму народу». Цёмнаму, ня ведаючаму, за што ён ваюе, народу абрыдла вайна, ён хацеў снакою і зямлі. Садаты кінулі фронт і паўцыкалі дадому, каб там без іх не падзялілі зямлі. Гарнізон Петраграду падтрымаў большавікоў, у другіх мейсцох адноў быў слабы, і уласць перайшла ў іх рукі. Усе чыста маенткі, гэтыя фабрыкі хлеба, былі знішчаны: двары паналены, інвэнтар разграблены. Усе уклады ў банкі, больш за 10 тысяч рублёў, былі

МІНЧАНЕ! У панядзелак, сераду і пятніцу

а поудні трэбуйце у газэтчыкаў
БЕЛАРУСКУЮ ГАЗЭТУ

„ЗВОН“.**Пастаянна сьвежыя навіны і многа літэрат. матэрыялу:**

вершы, расказы, фэльтэны, загадкі, прыказкі, анекдоты:

МІНЧАНЕ! Давайце абвесткі у газэту „ЗВОН“. Гэтым Вы пакажаце, што сапраўды любіце наш край і шануеце беларускі народ і яго мову.

МІНЧАНЕ! Купляйце газэту у мове таго народу, паміж каторага жывеце і хлеб каторага ясьце!

Цана №—1 марка.

Рэдакцыя: Юбілейны дом.

АДЧЫНЕНА: ад 9—12 і ад 5—7 г.

ГРАМАДЗЯНЕ! Публікуйцеся у „ЗВОНЕ“—ён зазвоніць аб Вас на усю
Б Е Л А Р У С Ь.

рэквізаваны. Здавалася, што драбнейшыя ўклады ня будуць чэплены. Аднак майстрэ у грабежы захашлі і дробныя ўклады вельмі сьпіртна. Яны навывукалі такую процьму наперовых грошай, што номінальныя іх рубле зрабіліся сьперша капейкамі, а насья і дзэсятымі капейкі. Хто уклаў у сьратную (зьберагальную) касу да вайны і тысячу рублёў золатам, той цяпер мае толькі 1 рубель золатам. Калі перш ён мог за 1 тысячу рублёў купіць землю і павясці гаспадарку, то цяпер за гэтыя грошы ён ня купіць 1 пуда жыта, ці парток сабе. Фактычна ён аграблены, як і той хто меў больш за 10000 рублеў. Вачучы свай грабеж, разумныя людзі пачалі пераводзіць свае грошы на тавар і трымаць у сябе ня грошы, а тавар, бо астатні утрымваў сваю вартасць, а першыя з кожным днём, з выцкам новых паперак, усё падалі. Пачалася страшэнная спекуляцыя, каторая, пры браку прадукцыі тавараў, яшчэ больш накручвала даўны.—Зрабішы самі спекуляцыю праз безуважны выпуск грошай, бальшавіцкія нізы прынялі і самі вялікі ўдзел у ёй, а вярхі накладвалі акрутныя кары і расстрэльва-

лі нявінных людзей, бо праўдзівыя спекулянтны былі ў кантакці з камісарамі.

Каб мець на сваім боку рабочых і селянства, бальшавікі плацілі першым велькіе грошы, ня трэбуючы прадукцыйнасьці працы, а з другіх ня браалі падаткаў. Гэта яшчэ больш падняло цэны, і рабочаму яго пэньці ледзьве выстарчалю на 1 фунт хлеба на дзень. Маёнтку не давалі хлеба, трэба было рэквізаваць хлеб у селян. Няўзны, што у яго не забіруць усё, селянін пачаў сеяць столькі, каб выстарчыло яму аднаму. Вачучы гэта, бальшавікі пракаваліся, што маёнтку усё ня можна раздаць народу і завялі савецкія камуністэчныя гаспадаркі, аднак з саўсем мізэрнаю прадукцыяю, бо маёнтку былі перад гэтым грабаваны селянамі.

Селянін убачыў сябе абманутым у сваей надзеі дастаць землю. Дзякуючы гэтаму, уставіўся грунт для паразуменьня паміж памешчыкамі і селянамі. І тые і другіе зразумелі, што аграрнае пытаньне яны павіны рашыць на згодзі паміж сабою.

І спакою ад вайны селянін не дачакаў, бо пачалася грамадзянская вайна, і тыя жудасьці, каторыя ма-

скалі рабілі на фронце, цяпер кожная баба і дзіця маглі бачыць у сваей вёсцы. І тут народ стаў цалкам абмануты.

Пачалося агурльвае недавольство бальшавікамі і сярод рабочых і сярод селянства. Каб задушыць гэтае недавольство і утрымаць уладу у сваіх руках, бальшавікі аднялі у народу ўсе правы: сходаў, вольнасьці слова, друку, політычнага сумленьня, права выбараў сваіх людзей у свае рады. Завялі «чрэзвычайкі», каб чырвоным тэрорам скаваць розум і волю чалавека і зрабіць яго паслушным быдлам савецкай улады. Ніхто ня быў пэўны, што ен ня будзе зараз арыштаваны і расстрэляны.

Зьдзек над народам, масавы расстрэл інтэлігэнцыі, усёго падымаючага над наземам грумады, заставіў другіх уцячы і узяцца за ражон, каб бараніць свае правы і помсьціць за мукі і сьмерць сваёй. Вось прычына грамадзянскае вайны.

Дзела таго, што і маёнтакі другіх дзержаў былі зрабаваны, бальшавікі маюць сваімі ворагамі увесь сьвет. Накрыўджаныя рускія—„беллагвардзейцы“—як іх называюць бальшавікі, маюць дапамогу грашма і бронею з заграницы. Савецкая Расія ізолірована, ад усёго сьвету.

Свой гаспадарскі развал бальшавікі тлумачаць блэкадаю іх, тым што яны ня маюць ніякіх зносіна гандлёвых з усім сьветам. У другім артыкуле разгледзім, ці праўда гэтыя ці не.

Такім чынам, бальшавіцкая рэвалюцыя мае сваім канечным вынікам сваю рэвалюцыю, ці як бальшавікі называюць „контр-рэвалюцыю“.

**З газэт.
Аб Вільні.**

„Чым ёсьць Вільня?“—ставіць пытаньне віленская польская газэта „Nasz Kraj“ і адказвае:

„Вільня ёсьць сталіца Літвы, а разам з тым польскім горадам, ля-

**Кароткая гісторыя
культурнага жыцьця беларускага народу.**

III.

Успомнім беларускіе казкі, паданьні, легенды. Тут мы маем такое багацьце народнай творчасьці, як ніводзін славянскі народ. Цэлыя томы нашых казак, песень, легенд выданы расійскімі і польскімі этнографамі, і усё гэта ляжыць як сыры, але многа ценны матэрыял, і такае свае апрацоўкі для шырокага ужытку. Або вось глінем на беларускі *орнамант*. І тут наш народ утварыў сваю арыгінальную культуру і выявіў сваю вялікую здольнасьць і талент. Хто з нас ня ведае слупкіх паясоў? Яны вядомы былі ўсяму сьвету. Тканьне золатам і срэбрам, аздобленыя малюнкамі нашых ніў, лясоў і лугоў, нашымі кветкамі, яны лічыліся даўней скарбам нявymoўнай вартасьці і перадаваліся ў спадшчыну, як перлы і дымянтны. Нашыя слупкіе паясы ня раз былі прычыннай вайны у князёў маскоўскіх і украінскіх. Няслушна перайшоўшы ў спадшчыну ад аднаго князя к другому, яны ўшчыналі вальку паміж князьямі і параджалі сьмяртельную варажнечу. Так людзі вісока цанілі гэты гэніяльны твор беларускага народу.

Наша будаўніцтва яшчэ мало дасьледжана, але і тое, што ужо зроблена, сьведчыць і тут пра нашу

орыгінальнасьць. Старыя нашы дэркві, вуійцкіе капліцы, шляхецкіе дамы і палацы, даўнейшыя замкі бакшыты або вежы, бакніны, крыжы пры дарозе самі за сябе голасна расказваюць пра вялікую здольнасьць і талент народу, што іх будаваў.

Беларускі народ вытварыў і сваё арыгінальнае *право*, якім народ наш карыстаўся адка 1831 г., покі не забараніў яго маскоўскі цар Мікалай I. Нашае уласнае беларускае право зложено у зборніку, вядомым пад назваю „Літоўскі Статут“. Статут нашых законаў быў трэйчы друкаваны, у 1529 г., 1566 і у 1588 г. і адзначаецца вялікай гуманнасьцю. Напрыклад, у той час, як Заходняя Эўропа цяжка карала за рэлігійныя выступы, у нас, па Статуту, забаранялося адно пераходзіць з хрысьціянства ў магоманства і жыдоўства. Да нашага права колись добра прыслухваліся суседзі, і Маскоўскіе цары абяруч карысталі з Літоўскага Статуту, як укладалі „Кормчую“ 1650 г. і „Уложэньні“ 1649 г. Аб гэтым у адзін голас сьведчаць такія расійскіе гісторыкі, як В. Сергеевіч, В. Владзімірскі-Буданов, С. Бершадскі, Г. Мілорадовіч, Д. Міллер, Л. Лазаревскі, Л. Кістэковскі і шмат іншых.

Соткі тысяч актаў па архівах у Вільні, Кіеве, Варшаве, і Альбове нядвумьсна сьведчаць пра арыгінальнасьць беларускага права, а так сама і пра тое, што за старыя часы суд быў у нас сваёю роднаю беларускаю моваю. У Літоўскім Статуте, напісаным бе-

жачым на абшары польскім па мове... Але да Вільні, як да сталіцы гістарычнай цэлай Літвы маюць справядлівае, натуральнае право і ліцьвіны і беларусы. Бо тут з натурны рэчы разьвівалася і развівацца будзе усё жыцьце краю і гэтай крыніцы будзе цягнуць усё насяленьне краю бяз розьніцы нацыянальнасьці. Тут знайшлі сабе апору стараны адраджэньня літоускага народу, што пачау будзіцца да сьвядомасьці. Тут мацней, як дзе ў іншым мейсцы (нават у Менску) праявіліся першыя крокі беларускага нацыянальнага руху. Нарэшце належыць дадаць, што і для жыдоў цэлай Літвы Вільня зьяўляецца так сама найважнейшым цэнтрам.

І з гэтым фактам, так сама, як з польскаскаю Вільні, мусіць лічыцца кожны цьварозы політык, не засьлеплены цесным партыкулярызмам ці гарачнасьцю...

Адгэтуль вынік,— канчае „Nasz Kraj”,— што квэстыя аб Вільні можа быць разьвязана ў інтарэсах усіх народаў Літвы толькі на основе супольнага абладаньня. Вільня, як цэнтр, куды цягнуцца ўсе, складаючыя яго, часткі, адыграе уласціваю яму роль у жыцьці усіх народаў краю толькі як сталіца цэлага краю, а не тае ці іншае, большай, або меньшай, яго часткі. Дзэле спаўненьня гэтага становішча для Вільні, згоднага з яго гістарычным прамінулым і з яго сучасным становішчам, трэба дамагацца непадзельнасьці Літвы.

Толькі, як сталіца Літвы, злучаючая ў адно цэлае абшары літоўскіе, польскіе і беларускіе, Вільня дасягне поўных умоў разьвіцьця. Толькі як супольная ўласнасьць палякоў, беларусаў і літоўцаў Вільня адыграе ролю, якая ёй прыпадае па яе географічным палажэньню. Толькі такое разьвязаньне справы аб Вільні пераробіць яе з косткі нязгоды, на вузел, зьвязваючы на грунце супольнай працы усё мясцовае насяленьне”.

БУРА.

Стогне віхар, гудзе у полі,
Гне сталетніе дубы.
Плачучь людзі з горкай долі—
Недае дзецца ад журбы.

Вне віхар бязупинна,
Дрэвы верне з каранем.
А дзе ж гэтаму прычына?
І на вошта мі живем?

Калі-ж хмары перастануць
Заямяняці нашы дне?
Калі-ж прауда зноу паўстане
І прамень сьвятла блісьне?

Калі-ж мы, у думцы згоднай,
Устанем край свой бараніць,
У Беларусі—Маці роднай,
Як браты, пачнема жыць?

Ой, ня плач, гаротны людзе,
Бо шкада-ж нашых вачэй!
Пасьле буры ясна будзе,
Заіграе дзень ярчай.

Калі б хмары ня шумелі
Навакол нашых сьляб,
Калі-б гора мы ня мелі—
Без свабоды памярлі б.

Скора прйдзе да нас воля!
У родным краю—паміж нас—
Заясьнее шчасьце, доля,
Будзе сьвята—вясік час!

1893 г.

Л. Вітан-Дубейкоўскі.

Політычныя навіны.

Паведамленьне Менскай Рады- ястанцыі.

За 28-VIII.

Літоўска - Беларускі фронт.

Чыннасьць нашае пяхоты і кавалерыі. Нашыя войскі забралі Тураў; непрыяцель адступіў на ўсход

Фронт Галіцыйскі і Валынскі.

Спакой.

Варшава 25-VIII. Апёшніе украінскіе войскі пакінулі Пакуче.

Сосновец. 27-VIII. Паўстанцы ў Верхней Сылезіі ваююць далей. Паўстаньне пашырылася на паўночныя паветы.

**Дапамога Англіі усходняй
Эўропе.** Лёйд-Джордж у лісьце, напраўленым у газэты дае тлумачэньне сваей апошняй гутарцы і заяўляе, што ангельскі урад гатуе асыгнаваць крэдыт да 650 мільёнаў франкаў дзэле дапамогі і рэарганізацыі пэўных частак усходняй Эўропы. Дзеля гэтага мае быць нарыхтованы экспорт да Польшчы, Румыніі, Сыбіру і абшараў Аўстрыі.

**3 большавіцкага фронту. За-
няцьце Адэсы.** Варшава 26/III. Паводлуг апошніх вестак з паўднёва-заходняга большавіцкага фронту ў жытомірскім кірунку, большавікі ізноў занялі Жытомір. Петлюраўцы адабрали Белую-Цэркву.

На Чорным моры, пасьля дзвудзённага бомбардаваньня ангельскаю эскадраю з трыццаццю ваенных караблёў, праціўнік высадзіў дэсант і заняў Адэсу.

Большавікі пад Рыгаю.

ВАРШАВА 26/VIII. У ваколіцах Рыгі, у Свэндэнскім павеце аднавілася ізноў чыннасьць большавікоў, хаваючыся па лясох.

Рабочы рух у Амэрыцы.

Варшава 26/VIII. Паводлуг вестак, адтрыманых тут з Вашингтону, з’арганізаваныя амэрыканскіе рабочыя выпусьцілі адозв, у якой патрабуюць, каб рабочыя мелі сваіх прадстаўнікоў у упраўленьнях чугунак і каб прыватныя капіталы ня былі заложаны ў упраўленьнях прыватных дарог. Стар-

дарускаю моваю, пра гэта чытаем вась што (разд. 4, ч. 1): „А пісаръ земскій маєт поруску літерами и сжовы рускими (г. зн. па беларуску) все листы, выпишы и поэвы писати, а не пинним эзьком и словы, а прысьягнути маєт на врад свой писарски тыми словы: Я прысегаю Пану Богу в Тройцы единому”. І дапраўды, у тые часы беларуская мова панавала ня толькі ў сабе дома, але і на Літве, Украіне, і з ёю лічыліся і ў Польшчы. І гэта тагды, як навет Заходняя Эўропа адно што вызвалялася з-над анекі латыншчыны. У рукапісным экзэмпляры Літоўскага Статуту першай рэдакцыі (1529 г.), знайдзеным у быўшай Віленскай Акадэміі, каторы цяпер пераховываецца ў Публічнай Бібліятэцы ў Петраградзе, ёсьць гэтакі верш:

Польшча квітне дапінаю,
Літва квітне Русчызнаю.
Бяз той у Польшчы не прабудзеш,
Бяз сей у Літве блазнам будзеш.
Ведзь-жа, Русь, ля твая хвала
На усем сьведе юм дайзрала.
Весліся-ж ты, Русіне,
Твая слава нід ня згіне!

Народ беларускі утварыў сваю цэркаў і яна ў старыя вякі вельмі была адметна ад цэрквы маскоўскай, адметна была сваёю службаю, набажэнтствам і звычаямі, што трохі захавалася і да нашых часоў, ня глядзячы на забароны найсьв. Сыноду. Скажам, звычай абносіць навокала цэрквы плашчаніцу ў пятніцу, а гэтак сама народны звычай хадзіць па валачоньнаму на Вялікдзень

ці з гвездаю на Коляды засталіся яшчэ і да гэтага часу.

Цэркаў наша беларуская спакон веку была вольная і незалежная, яна толькі номінальна нібы залежала ад константынопольскага патрыярха. Але патрыярх жыў сабе далёка, у нашыя царкоўныя справы мяшаўся рэдка і за ўвесь час толькі раз прыязджаў да нас. І жыла тагды цэркаў наша вольна і вольна тварыла сваё жыцьцё. А ў 1414 г., пры вялікім князю Вітаўту-Александру, беларуская цэркаў абрала сабе асобнага мітрапаліта і з таго ўжо часу пайшло зусім вольнае і незалежнае жыцьцё для беларускай цэркві.

Наша цэркаў ня толькі была адметна ад маскоўскай сваімі звычаямі, але навет некаторымі вераваньнямі, хрысьціанамі, шлюбам і нахаваньнем. Усё гэта потым на Маскве абазвалі ерэсыю і сталі выганяць з нашай цэркві. Наше духавенство скрывава паглядзела на маскоўскае, ведало яго горкую долю, але і недалюблівало. Мелеці Сматрыцкі і Касіян Саковіч пісалі, што ў Маскоўскім царстве жывуць адны рабы і што там навет старшыню іх катуюць батогамі і засуджаюць на „торговую казнь”. А Брухавецкі пісаў пра маскалёў, што „жестокостію превосходят они все поганые народы.”

*) Проф. С. Гарловіцкі, Арх. Ю.-З. Р. ч. I, т. V, стр. 31.

шыня жалезнадарожнага аддзелу амерыканскага рабочага хаўрусу заявіў, што калі пажаданні гэтыя ня будуць задавольнены, дык будзе абвешчана агульная жалезнадарожная забастоўка.

Забастоўка у Заглэмбі.

Сосновец 26/VIII. Забастоўка ў Заглэмбі-Домброўскім цягнецца далей.

Беларуская кроніка.

Беларуская Рада Віленшчыны і Горадзейшчыны аб літоўска-польскіх перагаворах. У зьвязку з польска-літоўскімі перагаворамі ў Коўне 5—6 жніўня Рада Віленшчыны і Горадзеншчыны на пасяджэнні сваім 25-га жніўня вынесла пратэст проці гэтых перагавораў, што вяліся бяз удзелу прадстаўнікоў беларускага Ураду. Рада, апіраючыся на пастановы Усебеларускага Конгрэсу 1917 г. і зьезды Віленшчыны і Горадзеншчыны, падкрэсьлівае неабходнасьць незалежнасьці і непадзельнасьці Беларусі. Далей Рада зазначае, што право скліканьня Устаноўчага Сейму Беларусі належыць толькі да Рады Рэспублікі. Пытаньне аб дзяржаўнай належнасьці зямель з мяшаным насяленьнем павінна быць вырашана шляхам плебісцыту, але толькі пасьле звароту на мейсцы беларускіх уцекачоў і пасьле урэгуляваньня справы аб цывільнай і вайскавай уладзе на Беларусі.

Вечар памяці І. Луцкевіча. Віленскія Беларускія арганізацыі ўладзілі 28 жніўня ў залі Беларускай Гімназіі вечар памяці памёршага беларускага дзеяча. І. Луцкевіча.

Беларускае выдавецтва. У Вільні наладжана выдавецтва беларускіх кніжак, асабліва падручнікаў. Між іншым друкуецца і хутка выйдзе беларуска-расійскі слоўнік М. Гарэцкага.

Беларускія Дэлегатыя Ігумана ў п. Рачкевіча. Як паведамляе „Gonies Miński“ падчас пабыту ў Ігумане Намесьніка Гэнэральнага Камісара п. Рачкевіча ў яго была Беларуская Дэлегатыя, гаварыўшая з ім аб беларускіх справах.

Школьныя Рада Меншчыны. Пры Беларускім Нацыянальным Камітэце заснавалася Беларуская Школьныя Рада Меншчыны, якая працуе над высяньнем становішча беларускіх школ у Менску і Меншчыне.

Беларускі настаўніцкі Інстытут. Менскі Настаўніцкі Інстытут пераходзіць пад загад Бел. Нац. Камітэту. Інстытут будзе рэформаваны ў чыста беларускім духу, каб стварыць сабою першую беларускую навучную вышэйшую школу. Лекцыі ў Інстытуце маюць распачацца сёлета восеньню. Выкладаньне будзе вясяцца ў беларускай мове.

Пры Беларускай Хрысьціянскай Злучнасьці адчынілася сэкцыя даб-

рачыннасьці, якая мае сваіх супрацоўнікоў у ва ўсіх часьціях м. Менска. Добрачынная сэкцыя мае прыйсьці з магчымай дапамогай з'убожэным жыхаром м. Менска, беларусам. Бальшавікі і немцы сваёй гаспадаркай і грабежствамі, якія яны лагодне называлі „эвакуацыяй“ да шчэнту разбурылі ў Менску уселькія прадпрыемствы і цяпер шмат людзей, раней працаваўшых у гэных прадпрыемствах, знаходзяцца ў страшна трудным стане.

Узнаўленьне чыннасьці «Цетні».

Беларускае дабрачыннае т-во „Цётка“ заснаванае колкам беларускіх настаўніц у Менску ў 1918 годзе, каторае пры бальшавіках павінно было спыніць сваю чыннасьць, у хуткім часе узнаўляецца. Т-во ў сваім часе памагало глянным чынам шкаляром і дзецям у прытулках.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

— **Хлеб** апошнімі днямі ў прыватных крамах прадаваўся па 4½ руб. за фунт.

— **Першая партыя прадунтаў.** купленых харчовым аддзелам для Менска ў Варшаве мае прыбыць сюды да 5-га гэтага месяца.

Шэўна гэта будзе мець уплыў на паніжэньне цэн харчовых прыпасаў, якіе усё яшчэ дорага каштуюць.

— **Грашавы курс** на мейсцовай чорнай біржы пакуль што во як стаіць:

За 20 руб. „кер.“ — 3½ руб. цар.

За 275 руб. думск. — 100 руб. цар.

Савецкія грошы патроху пачалі даражэць.

— **Арганізацыя акружнага Суду** на новых асновах, па прыкладу Вільні, пачнецца ў хуткім часе.

Уладжэньне так назыв. сельскай юстыцыі пачнецца пазьней.

Камэры міравых судзэдзяў у Менску маюць быць адчынены яшчэ праз 2 тыдні.

Чуецца патрэбнасьць нотарыяту ў месці.

— **Менскі Павятовы Аддзел Намітэту Дапамогі дзецям (К.Р.Д.)** які злажыўся ў скорасьці насья асвабаджэньня Менску ад бальшавікоў, працуе энэргічна і цэнгле. Выпраўлены дэлегаты ў Варшаву, каб дастаць і прывезьці адтуль прадукты для дзяцей. Нядаўна была адтрымана невялікая колькасьць малака „Нэстле“ і амерыканскіх бісквітаў, якая была падзелена між сталымі і дзённымі прытулкамі для дзяцей. Цяпер аддзел, папоўнены прадстаўнікамі Р. Р. О. і некаторых дабрачынных арганізацыяў, прымае учасьць у падзеле прывезеных з Варшавы прадстаўніком міністэрствам працы і супольнай апекі п. Лоноттом прадунтаў — дару Амерыкі для Польшчы. Як мы даведаліся, прадукты гэтыя раней назначаліся на Сылезіт, але ў Варшаве, пачуўшы ў якім стане апыніўся Менск пасья бальшавікоў, назначэньне

гэтае зьмянілі і паслалі іх сюды. Шчырае дзякуй за гэта тым у Варшаве, хто надумаўся так зрабіць.

Анэкторы вершам.

Дагадлівы.

Праараўшы маргоў двое,
Сеу мужык часьнедаць,
Змардаваўшыся, дык кожны
(Гэта трэба ведаць)
Зьесьць ахвотна—ня прысмакі,
Але што пацала,
Ну, а наш мужык меу з дому
Хлеба шмат і сала.
У збанку учарашняй стравы,
Вось ен і зьявіўся:
Разлажыў сабе агнішчо,
Дроу назапасаўся,
Усё к ладу. Галавешкі
Вецер прадзьмувае,
Сало смажыцца, —навокал
Пах прыемны тхае.
Аж во... цыган зьявіўся,
Чарці, бач, прыгналі:
Ішоу шляхам, пачуў сало,
Напрамкі і вале.
«Добры вечар».—«Добры вечар».
—«Во стацыя падвала!»
Дзякуй Богу, ужо скоро
Будзем есьці сало,
—«Будзем есьці»,—мужык кажа,
—«Ды ня усё, мой братка».
—«Як ня усё?»—цыган пытае,
—«Ось табе загадка!»
А усё ж сваёй натуре
Цыган тут ня траце:
«Хіба ты, сваток, ня хочаш?
Дык мне болей хваце».

Альбэрт Паўлюсі.

Беларускія загадкі.

1. Адным пасам тысячу падпірава.
2. Шчука суно—лес павіне, на тым мейсцы дэква стае.
3. Стаць сава, на савне—ліпіна, на ліпе—канапіна, на канапіне—гліна, а ў гліне—свініна.
4. Папылю пасланца на мігата гасьця; гоцьд будзе ці ня будзе, ганец назад ня прабудзе.
5. Семсот вярот, адвін уход.
6. Прыехалі камісары—гаспадароў увязалі, а хата праз вокны вышля.
7. Пад ліпаю мядзіца мліце.
8. Ходзіць каля лесу, пле куралесу; ні кура, ні пенья, дэравяны зьвенья.
9. Мадэнькі, крывелькі усё поле абеге.
10. Душу мае, красна сьпілае, як уржа хвастом і прысьцігне шэрсом на кішкі барацеі. Было хрэвам раней.
11. Праз жыгот—дарога, у нагах—трывогат; пач дзіркаю воззе дзе красны голас.
12. Пабега дзека каля лесу блізка; ні следу ня знаць, ні ле дагнаць.
13. Утары дуб ежаць, ва увесы сьвет траскі лютуць.
14. Гработу гору навярнулі.
15. У дзень—як коло, у ночы—як вуж. Хто адгадае,—паўне, мой муж?
16. У вечар на зямлю вліляць, усю ноч праліжыць, а сонпо убачыць, на небо ляціць.
17. Цінь пуні, адны вяроты.
18. На паліцы—дзьве лісьцы; што дахуць, то й зьядуць.
19. Пабега ў лесок, задраўшы насок.
20. Стары дзеця на жарыцы сдзе.
21. Маці яваена, доч чырэна; сьві хвядос пашоу да нябес.
22. Злажу, ваму, за мора пашлаю; там мяне называюць, аба мне загукваюць.
23. Пырадіўся прарок з белага каменя; стау прарок праракат, сталі людзі з мёртвых уставаць.
24. У пемвай пямінны жыўць чарніцы, кялейкі стаўляюць, віном наліваюць.
25. Як жыу—быу чорны, а умер—стау чорны.
26. Ззадз жыгот, спераду храбет.

(Адгадкі і працяг будуць).

Рэдактар-выдавец

І. ЛУЦЭВІЧ.